

**СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ
УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИШІ**

О.А. Марущенко, Д.П. Перцев, Ю.С. Сіда

Харківський національний медичний університет

**SOCIOLOGICAL SURVEY AS A TECHNOLOGY OF PERFECTION OF
EDUCATIONAL PROCESS IN UNIVERSITIES**

O. Maruschenko, D. Percev, Y. Sida

Kharkiv National Medical University

Сьогодні навчально-виховний процес у вищій школі потребує постійного вдосконалення, оскільки, будучи часткою сучасного суспільства, в якому відбувається зміна пріоритетів і соціальних цінностей, він є основним агентом соціалізації сучасної молоді. Важливою складовою удосконалення навчально-виховного процесу в системі сучасної вищої освіти є проведення соціологічних моніторингів і досліджень задля вивчення точок зору безпосередніх учасників навчально-виховного процесу, а саме – студентів та викладачів. Основне призначення цих досліджень полягає у виявленні важливих проблем, що стосуються того чи іншого аспекту життєдіяльності вишу. Іноді результати соціологічних досліджень несуть справжні відкриття, які спростовують певні стереотипні судження, що були сформовані на протязі десятиріч, відображаючи нову соціальну реальність. Постійне проведення соціологічних досліджень та моніторингів у Харківському національному медичному університеті дає змогу не тільки удосконалити навчально-виховний процес, але й дозволяє прогнозувати розвиток процесу освіти у ньому.

Now day's educational process in higher school requires of permanent perfection. Course its part of modern society, where priorities and social values are changed and the basic agent of socialization of modern youth.

The most important of procedure of perfection of educational process in the system of higher school is survey and sociological. The process of study of points of students and professors helps to know the basic issues of university. Sometimes the results of surveys discover new points of view, disproved the definite stereotypes, and formed during decades. Also this process represents new social reality.

The permanent process of surveys and sociological researches in the Kharkiv National Medical University gives the opportunity not only to perfect educational process , but also its allows to forecast the process of its development.

Вступ. Останнім часом результати соціологічних досліджень дедалі частіше стають підставою для прийняття управлінських рішень в організаціях усіх типів і рівнів. Вища освіта не залишається осторонь – сьогодні соціологічні дослідницькі проекти є одним з ефективних засобів оптимізації роботи будь-якого вищого навчального закладу, для чого в його структурі створюються спеціальні дослідницькі підрозділи. У Харківському національному медичному університеті цим займається навчально-науковий центр, який протягом останніх 6 років провів півтора десятки соціологічних моніторингів та досліджень, вивчаючи точку зору тих, хто навчається (студенти, аспіранти, інтерни) і працює (професорсько-викладацький склад, адміністративний та допоміжний персонал).

Основна частина. Центральним дослідницьким напрямом соціологічної діяльності є вивчення особливостей, умов, проблем навчально-виховного процесу, і наш досвід вказує на високу ефективність соціологічних досліджень як технології його вдосконалення.

Наприклад, щорічне вивчення суб'єктивного оцінювання, яке дають випускники університету власному рівню оволодіння професійними навичками, демонструє не тільки формальну оцінку компетентності майбутніх лікарів (наприклад, у межах екзаменів «Крок»), але й суб'єктивну оцінку рівня оволодіння конкретними медичними маніпуляціями. Це дає керівництву вишу безцінну інформацію про реальні причини прорахунків у підготовці майбутніх лікарів, зокрема, характеризує рівень роботи профільних кафедральних колективів.

Деякі дані соціологічних досліджень є стимулом для більш прискіпливого вивчення тієї чи іншої проблематики. Наприклад, у ході аналізу точок зору контингенту іноземних громадян, що навчаються у ХНМУ, на процес навчання, було виявлено абсолютно незначний процент тих, кого він не задовольняє. Проте детальне, глибоке вивчення отриманих результатів продемонструвало інший розріз цієї ж проблеми. Адже виявилось, що серед тих, хто виразив невдоволеність навчальним процесом,

кількість російськомовних іноземців у 9 разів (!) перевищила аналогічну серед представників англomовного контингенту. Це дає підстави для проведення майбутніх додаткових досліджень обох категорій іноземних студентів задля пошуку усього спектру факторів, які спричинили таку картину.

Іноді результати соціологічного дослідження несуть справжні відкриття, що, з одного боку, спростовують певні стереотипні судження, проливаючи світло на дійсні соціальні відносини, а з іншого – підтверджують світовий досвід соціологічних вимірювань проблем освіти.

Так, одне з досліджень виявило «приховану» гендерну проблему: проходження підсумкового модульного контролю з використанням комп'ютерної техніки значно більше задовольняє студентів чоловічої статі, аніж жіночої (причому незалежно від рівня індивідуальної підготовки з дисципліни). Це відбувається внаслідок специфічного для багатьох чоловіків процесу соціалізації, коли ті з дитинства здобувають більш виражені, розвинуті навички поводження з технікою. Отримані дані вказують, що слід обережно інтегрувати в навчальний процес комп'ютерні технології, особливо у випадках, коли вони, за тією чи іншою причиною, стають безальтернативною формою поточної роботи чи контролю знань з дисципліни, адже це дає невідворотну та несправедливу перевагу представникам однієї статі над іншою.

Доволі симптоматичними є деякі результати дослідження процесу навчання в інтернатурі. Попри те, що кожний наступний рік, проведений тут, додає інтерну невдоволеності умовами навчання на кафедрі та в клініці (в період з першого до третього року проходження інтернатури рівень задоволеності знижується з 90 % до 64 %), скепсису щодо можливості стати висококваліфікованим фахівцем (якщо на першому році впевненість у можливості стати фаховим лікарем висловлюють 85 % інтернів, то на третьому – 62 %), кількість тих, хто вважає помилкою вибір професії / певної спеціальності все одно неодмінно знижується від першого року навчання в

інтернатурі до третього, що свідчить про стійкість професійного вибору та збереження мотивації високого рівня.

Останнє дослідження першокурсників продемонструвало, поміж іншого, сумнівність та стереотипність доволі поширених у суспільстві тверджень щодо начебто існування моральної деградації молодого покоління: 80 % наших респондентів (серед студентів спеціальності «педіатрія» – усі 100 %) виявили бажання брати участь в акціях милосердя з допомоги дитячим домам, притулкам, хоспісам. Це, безумовно, вказує на небайдужість студентства до людського страждання та наявність щирого бажання допомогти, що, у свою чергу, при системній організації, може покращити професійну компетентність та здійснити якісний виховний вплив на свідомість молодого людини, розвиток її духовності та людяності.

Ознайомлення студентського та професорсько-викладацького складу з результатами соціологічних досліджень є справжнім джерелом покращання не тільки якості навчання, а й мікроклімату у взаємовідносинах між основними учасниками навчально-виховного процесу. Саме тому у 2012 році навчально-науковий центр ХНМУ планує узагальнити досвід проведення таких досліджень у спеціально підготовленому виданні.

Висновки. Вважаємо, що подальший розвиток соціологічної дослідницької роботи у вищому навчальному закладі та належне використання отриманих даних є фактором для пошуку «слабких місць» у повсякденній життєдіяльності вишу, ефективною технологією підвищення якості навчально-виховного процесу та, врешті-решт, запорукою успіху університету на ринку освітніх послуг.

